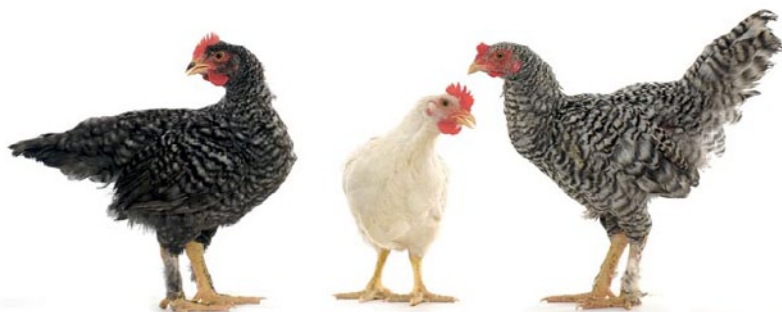
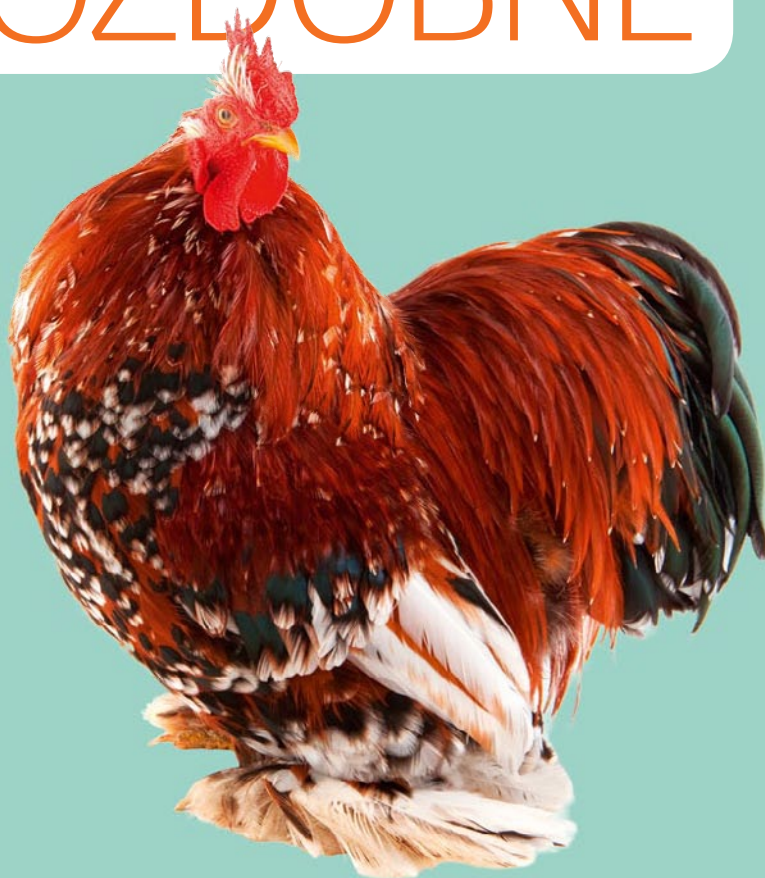

PAWEŁ MOSZCZYŃSKI

WYBÓR • HODOWLA • RASY

KURY OZDOBNIE

PAWEŁ MOSZCZYŃSKI

KURY OZDOBNIE

SPIS TREŚCI

Wstęp	9	KARŁOWATE WŁAŚCIWE.....	54
MAŁY PORADNIK HODOWCY KUR	10	BRODACZ ANTWERPSKI	56
1. Od kury dzikiej do kury domowej	10	CHABO	58
2. Zanim zaczniesz hodować kury	11	KARZEŁEK BELGIJSKI	60
3. Przygotowanie kurnika	14	KARZEŁEK HOLENDERSKI	62
4. Urządzenia dla kur	15	KARZEŁEK ŁAPCIASTY	64
5. Transport i aklimatyzacja	16	KARZEŁEK POLSKI	66
6. Żywnienie	17	OHIKI	68
7. Dodatki witaminowe i mineralne	21	SEBRYTKA	70
8. Kury zaczęły znosić jaja	25	SERAMA	72
9. Koroną hodowli jest rozmnażanie	28	BOJOWCE	74
10. Nie lecz sam swoich kur, udaj się po poradę do weterynarza	28	ARAUKANA	76
11. Polski Związek Hodowców Gołębi Rasowych i Drobного Inwentarza ...	29	BOJOWIEC ASIL	78
Rasy kur zarejestrowane w PZHGRiDI	30	BOJOWIEC INDYJSKI	80
12. Zwyczaje kur	33	BOJOWIEC MALAJSKI	82
13. Biologia kury	38	BOJOWIEC NOWOANGIELSKI	84
Pochodzenie ptaków	38	BOJOWIEC STAROANGIELSKI	86
Budowa ciała kury	39	JOKOHAMA	88
Szkielet kury	40	KO SHAMO	90
Układ mięśniowy	41	ORŁOWSKA	92
Układ nerwowy	41	SUMATRA	94
Układ pokarmowy	44	YAMATO	96
Układ oddechowy	45	KURY CZUBATE	98
Układ krwionośny	46	APPENCELSKA	100
Układ wydalniczy	46	CREVE COEUR	102
Układ rozrodczy	46	CZUBATKA BEZBRODA	104
		CZUBATKA BRODATA	106
		HOUDAN	108
		JEDWABISTA	110

KURY LEKKIE 112

BRAKLA	114
FENIKS	116
FRYZYJSKA	118
GALIJSKA ŻŁOTA	120
HAMBURSKA	122
TOTENKO	124

KURY ŚREDNIE 126

ANKONA	128
BRESSE	130
GOŁOSZYJKA	132
LEGHORN	134
MINORKA	136
NIUHEMPSYR	138
SUFFOLK CHEQUOR	140
KĘDZIERZAWA	142
WELSUMSKA	144
ZIELONONÓŻKA POLSKA	146

KURY CIĘŻKIE 148

AUSTRALORP MINIATUROWY	150
BRAHMA	152
DORKING	154
FAWEROLA	156
KARZEŁEK KOCHIN	158
KOCHIN	160
LAFLESZKA	162
LANG SHAN CROADA	164
LINCOLNSHIRE BUFF	166
MARAN	168
NIEMIECKI LANG SHAN	170
ORPINGTON	172
PLYMUTROK	174
RHODEBAR	176
RODAJLEND	178
SASEKS	180
WAJANDOTA	182
Bibliografia	188
Indeks	190

WSTĘP

Kury od wieków przebywały w otoczeniu ludzi. Na początku dostarczały człowiekowi jaj, mięsa i piór. Z czasem zaczęto dostrzegać też ich piękno. Odpowiednia hodowla i selekcja doprowadziły do powstania wielu różnorodnych ras. Chociaż nie jest to do końca potwierdzone, uważa się, że wspólnym przodkiem kury domowej jest pochodzący z Azji kur bankiwa. Pierwszy raz został on udomowiony w Azji Południowo-Wschodniej już około VI tysiąclecia p.n.e.

W Chinach kury były popularnym ptakiem hodowlanym już przed 1000 r. p.n.e. W Europie Grecy hodowali kury od około VI w. p.n.e., a około roku 500 p.n.e kura była już znana w Egipcie. W tym czasie w Chinach istniały już sztuczne wylęgarnie jaj. Celtowie natomiast z wielkim zamiłowaniem oddawali się hodowli kur i kogutów, które wystawiali też do walk między sobą. Na terenie Polski, w Biskupinie, podczas wykopalisk także odnalezione zostały szczątki kury.

Ze względu na to, że kury są dosyć łatwym zwierzęciem do przewożenia i mało wymagającym w hodowli, a przy tym dostarczającym smacznego i odżywczego pożywienia, żywe kury podróżowały często wraz dużymi migracjami ludzi.

Planową hodowlę i selekcję kur rozpoczęto w Europie dopiero w drugiej połowie XIX wieku. Hodowla kur stała się wtedy bardzo popularna i coraz częściej zaczęto trzymać kury tylko jako ptaki ozdobne. Do II wojny światowej liczba ras kur była bardzo duża. Po wojnie zaś rozwój hodowli wielkoprzemysłowych doprowadził do znacznego jej zmniejszenia. Obecnie wiele ras, na przykład w Polsce kura zielononóżka kuropatwana, zostaje na nowo odkrywanych i stają się popularne w małych amatorskich hodowlach. Dzięki temu nadal istnieje bardzo dużo ras kur, tworzących ogromną paletę barw i charakterów tych interesujących ptaków.

Kur bankiwa

MAŁY PORADNIK HODOWCY KUR

1. OD KURY DZIKIEJ DO KURY DOMOWEJ

Prawdopodobnie hodowana obecnie na całym świecie kura domowa, pochodzi od kura bankiwa (*gallus gallus*), żyjącego w stanie dzikim w południowej Azji, głównie w Pakistanie, Indiach, na Półwyspie Syjamskim oraz w Indonezji.

Historia udomowienia kury jest nieznana. Ze starych zapisków wynika, że w Chinach i w Egipcie kury były już hodowane w 1400 roku p.n.e. W Starym Testamencie znajduje się przysłowie: „Trzy są istoty, które mają wspaniały krok, owszem cztery, które chodzą dostojnie: lew, bohater wśród zwierząt, który przed nikim nie ustępuje, kogut, co dumnie kroczy, kozioł i król, który jak Bóg występuje wśród swojego ludu” (*Księga*

przypowieści 30,29-31). Do Południowej Europy udomowione kury dotarły około 700 roku p.n.e. Rozpowszechnione zostały na całym kontynencie europejskim po narodzeniu Chrystusa przez zakonników, którzy trzymali je dla mięsa i jaj.

Znane jest pięć podgatunków kura bankiwa. Różnią się one od siebie głównie barwą piór na grzywie u koguta. Wszystkie one mogły być protoplastami naszej kury domowej. Przypuszcza się, że kur bankiwa został udomowiony około 4000 lat p.n.e. Przez około 6000 lat powstało wiele ras kury domowej, we wszystkich częściach świata, gdzie są hodowane. Jednak najwięcej ras i odmian barwnych powstało w ciągu ostatnich trzech stuleci. Jedne rasy są bardziej popularne, inne mniej. Różnią się wielkością i ubarwieniem, ale także temperamentem i zachowaniem. Jed-

ne są agresywne, inne zdecydowanie spokojne. Hodowane są dla uzyskania pożywnej mięsa i jaj. Kiedyś hodowane były także do celów sportowych (walki kogutów). Obecnie w Europie i Ameryce Południowej walki są zakazane.

2. ZANIM ZACZNIESZ HODOWAĆ KURY

Na wystawach można zobaczyć wiele ras kur, od bardzo małych (np. sebrytka, bantamka, karzełek niemiecki, karzełek kochin, chabo i inne) do bardzo dużych (np. kochin, brama, plymutrok, włoszka itp.). Na dużych wystawach może być prezentowanych nawet kilka tysięcy kur i kogutów. Wszystkie są piękne i jest co podziwiać. Jest więc z czego wybierać. Zanim jednak dokonamy wyboru, musimy się zastanowić, czy będziemy mieć odpowiednie warunki do hodowli tej, czy innej rasy.

Każdy może hodować kury, jednak hodowla niektórych ras wymaga odpowiednich warunków.

Małe kury nie potrzebują dużego kurnika i wybiegu. Niektóre karzełki można hodować nawet w klatkach. Dużym kurom należy zapewnić odpowiedni przestronny kurnik i wybieg.

Posiadane pomieszczenie można odpowiednio zaadaptować: wydzielić część działki lub ogrodu. Należy to jednak zrobić zanim zdecydujemy się na zakup, nawet bardzo małego stadka kur. Zakupione kury, aby zaoszczędzić im stresu, należy umieścić w pomieszczeniu, w którym pozostaną już na dłużej. Kury są wrażliwe na stres. Może on spowodować nie tylko okresowe obniżenie odporności immunologicznej, ale nawet śmierć.

Początkujący hodowcy często pytają: Czy należy także kupić wraz z kurami koguta, a jeśli tak, to ile należy kupić kogutów. Jak wielkie powinno być stadko kur? Wielkość stadka zależy od pomieszczenia, jakim dysponujemy. Kury nie mogą być stłoczone ani w kurniku, ani na wybiegu. Koguta warto zakupić, ponieważ zawsze stadko z kogutem lepiej się prezentuje. Przede wszystkim kogut jest czujny, pilnuje stada, zwraca uwagę, czy stadko nie jest zagrożone. Na każde zagrożenie natychmiast reaguje. Taka jest jego natura i rola.

3. PRZYGOTOWANIE KURNIKA

Na kurnik można zaadaptować różne pomieszczenia, a mianowicie część zabudowania gospodarczego, ogrodowej altany na narzędzia itp., ale nasze kury muszą mieć łatwy dostęp do przygotowanych dla nich pomieszczeń.

Kurnik powinien być dostatecznie przestronny, zaopatrzony w dobrą wentylację, powinno być w nim widno i powinien być odpowiednio ciepły, aby w okresie mrozów hodowane przez nas ptaki nie zmarzły. Można też na terenie naszej działki wybudować dla małego stadka niewielki kurnik, z desek lub płyt, odpowiednio go ocieplić i ogrodzić, najlepiej także okryć go siatką z góry, aby dostępu do środka nie miały drapieżne ptaki i ssaki, głównie wszędobylskie gryzonie. Takie niewielkie pomieszczenie i niezbyt duży wybieg lub woliera nie nadwyrężą zbytnio naszego budżetu domowego. Zresztą wyłożone nakłady się zwrócą. Zbudowany przez nas samych kurnik

i stadko zdrowych, i pięknych kur dostarczy wiele satysfakcji i radości.

Małe rasy kur (karzełki) można hodować w klatkach, ale muszą być dość przestronne. Można też do każdej klatki dobudować małą wolierę. Kurki hodowane w klatkach, znajdujących się np. w ogrodzie, nie mogą pozostać w nich na zimę. Późną jesienią powinno się kury przenieść do pomieszczeń zamkniętych i dostatecznie ciepłych. Kury nie znoszą przegrzania, ale też zbyt niskiej temperatury, w której mogą im obmarznąć grzebienie (szczególnie u minorek, leghornów i włoszek).

Na działce, na której chcemy hodować nasze kury, powinny się znajdować miejsca zacienione, a więc kilka krzaków lub drzewa. Jeśli nie ma na niej jakiegos drzewa, należy go niezwłocznie zasadzić. Może to być drzewo owocowe, które dodatkowo dostarczać nam będzie w odpowiednim czasie owoców. Pod drzewem warto także zainstalować grzędę, aby na niej mogło odpoczy-

wać nasze stadko kur. Kury nie mogą przez cały dzień być narażone na silne światło słoneczne. Potrzebują miejsc zacienionych. Ciężko oddychające otwartym dziobem kury to znak, że zaczyna się z nimi dzieć coś niebezpiecznego: brakuje im wody w poidle, lub nastąpiło przegrzanie organizmu. Wybiegi mogą być trawiaste, ale można też trzymać nasze stadko kur na wybiegu pozbawionym trawy. Wtedy najlepiej pokryć go piaskiem, lub czystą ziemią, i grabić co jakiś czas.

4. URZĄDZENIA DLA KUR

W kurniku lub na wybiegu powinny się znajdować odpowiednie urządzenia. Dzikie kury noc spędzały na drzewach, lub w zaroślach. Kury domowe także lubą siadać na niżej położonych konarach drzew. Na noc jednak powinny wchodzić do kurnika. Tu powinny znajdować się grzędę (grzędą to pozioma żerdź służąca kurom do siedzenia), usytuowane około 50 centymetrów nad podłogą. Można je zrobić z oheblowanych listew, bo powinny być lekko zaokrąglone. Pod grzędami

umieszcza się ściótkę ze słomy, lub zeschniętych liści, zmieszanych z torfem. Ułatwi to utrzymanie czystości w kurniku. Torf doskonale absorbuje wilgoć. Usuniętą ściótkę można kompostować i po pewnym czasie można ją wykorzystać jako nawóz.

Nasze kury kiedyś zaczęły znosić jaja, dlatego powinny mieć w kurniku gniazda wyścielone słomą. Może to być zrobiony przez nas regał lub pojedyncze, drewniane lub plastikowe, skrzynki. Powinny być stabilne, aby się nie wywracały i nie dochodziło do tłuczenia zniesionych przez kury jaj.

Na wybiegu bezwzględnie powinno znajdować się poidło z wodą oraz karmik na ziarno, lub inną paszę. Poidła i karmiki można kupić w sklepach z karmą i urządzeniami potrzebnymi do hodowli drobiu i gołębi. Można także – jeśli nasze stadko kur jest małe – zakupić pojemniki na karmę i poidła dla psów i kotów. Dobrze zdają one egzamin, bowiem łatwo utrzymać je w czystości. Na wybiegu powinna także znajdować się płaska skrzynka, lub kuweta z suchym, drobnoziarnistym piaskiem. W ciepłe i suche dni kury chętnie zażywają piaskowej kąpeli. Tarzając się w piasku, pozbywają się zewnętrznych pasożytów.

5. TRANSPORT I AKLIMATYZACJA

Kury najlepiej nabyć od znajomego, lub bardzo znanego hodowcy. Przy zakupie należy zwrócić uwagę na kondycję zwierząt. Nie mogą być chore lub zaniedbane. Nie warto kupować kur bardzo starych, pięcioletnich i starszych. Bardzo stare kury przestają znosić jaja, ponieważ kura w ciągu swojego życia znosi określoną ilość jaj, a mianowicie tyle, ile komórek jajowych znajduje się w pisklęciu po wykluciu.

Zakupione zwierzęta transportujemy do domu w odpowiednich koszach, lub ażurowych skrzynkach. Przed włożeniem ich do kosza, dobrze jest każdej kurze dać do dzioba tabletkę witaminy B1, która działa uspokajająco i antystresowo. Nie wolno kur transportować w workach lub szczelnie zamkniętych kartonach. Skrzynkę do transportu

kur można kupić, lub zrobić samemu. Nie powinna być zbyt duża, aby w czasie jazdy zakupione ptaki nie obijały się o ściany. Przede wszystkim należy uważać, aby w czasie przewozu kur nie doszło do przegrzania zwierząt.

Po przywiezieniu nabytych ptaków, wypuszczamy je do kurnika, lub do woliery. Muszą się najpierw przyzwyczaić do swojego miejsca bytowania, aby do niego wieczorem wracać. Dajemy im świeżą wodę i pokarm, najlepiej pszenicę. W kolejnych dniach staramy się oswoić i przyzwyczaić stadko do naszej obecności. Kiedy nasze ptaki wyjdą z kurnika, wtedy dopiero dajemy im jedzenie, aby widziały, od kogo otrzymują pokarm. W kolejnych dniach staramy się podawać im ziarno z ręki, aby nauczyć je zaufania. Czyniąc to, możemy je odpowiednio wabić, ale zawsze tak samo i z takim samym natężeniem głosu. Nie powinno się w obecności zwierząt wykazywać

żadnych oznak zdenerwowania. Wskazane jest, aby w okresie adaptacji do kurnika i woliery nie wchodziły obce osoby.

Jeśli mamy już kury, a po pewnym czasie nabyliśmy nowe, należy nowo przywiezione ptaki poddać kwarantannie i obserwować ich zachowanie. Przede wszystkim należy nabywać zwierzęta u znanego, dobrego hodowcy kur, o którym wiemy, że posiada kury zdrowe i dobrej jakości.

6. ŻYWIENIE

Kury najlepiej karmić dwa razy na dzień, a mianowicie rano i po południu. Nie są wybredne, zjadają wszystko, co podamy im do pojemników, a jest jadalne. Zjadają także to, co znajdują na wybiegu, a więc trawę, zioła, chwasty, różnego rodzaju nasiona traw i owady. Kurom należy podawać pokarm wartościowy, świeży, wolny od grzybów i różnego rodzaju szkodliwych zanieczyszczeń.

Wszystkie zwierzęta, a więc także kury muszą otrzymywać pokarm, w którym znajdować się będą wszystkie potrzebne dla życia i rozwoju składniki, a więc białko, tłuszcze i węglowodany.

Białko jest zbudowane z ponad 30 różnych aminokwasów, z których część nie może być syntetyzowana w organizmie, a jest niezbędna do życia i rozwoju. Kury muszą więc otrzymać je w pokarmie, aby ich organizm mógł budować własne białko. Niezbędne są arginina, lizyna, metionina, treonina, i tryptofan. Zapotrzebowanie na białko uzależnione jest od okresu życia naszych zwierząt. Zwiększone zapotrzebowanie obserwujemy w okresie wzrostu i nieśności.

Tłuszcze są mieszaninami różnych połączeń gliceryny i kwasów tłuszczowych, które w zależności od składu mają konsystencję płynną, półpłynną oraz stałą. Tłuszcze znajdują się w ziarnach, głównie roślin oleistych (słonecznik, rzepak, len). Czasem kurom należy podawać w pokarmie niewielką ilość oleju rzepakowego, lub słonecznikowego. Tłuszcz dostarcza zwierzętom energii

